

ФОРМИ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Постановка проблеми. Важливе значення у теорії та практиці бюджетного фінансування має правильний вибір й обґрунтування різноманітних його форм. У науковій літературі зустрічаються багато підходів до визначення суті та ролі різних форм бюджетного фінансування багатьма науковцями, однак серед них немає однозначної думки щодо вирішення цього питання.

Мета статті полягає у визначенні форм бюджетного фінансування та дослідженні їх теоретичної сутності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему визначення суті форм бюджетного фінансування розглядали багато вчених, зокрема такі як: В.Г.Дем'янишин, Н.М.Ткачук, В.О.Кравчук, О.Д.Василик, В.М.Опарін та інші.

Виклад основного матеріалу. Для розкриття згаданої проблеми слід звернути увагу на кількість та економічну суть форм бюджетного фінансування, адже, дослідники у своїх працях по різному трактують ці питання.

Так, наприклад, В. Загорський, О. Вовчак, І. Благун, І. Чуй виділяють чотири форми бюджетного фінансування, зокрема: проектне фінансування, бюджетні кредити, кошторисне фінансування, бюджетні трансферти [4, с.112]. О.Василик та В.Опарін також виділяють по чотири форми бюджетного фінансування, а саме, за словами О.Василика є такі форми як: кошторисне фінансування, надання дотацій, надання субвенцій і субсидій, державне фінансування інвестицій[2, с.139]; а на думку В. Опаріна ці форми потрібно поділити так: бюджетні інвестиції, бюджетні кредити, кошторисне фінансування, державні трансферти [11, с.271].

Проте, не всі вчені схиляються до думки, що є чотири форми бюджетного фінансування, наприклад О.Романенко виділяє вісім форм: кошторисне фінансування бюджетних програм – закладів, установ і організацій бюджетної сфери; бюджетних кредитів юридичним особам (у тому числі податкових кредитів на сплату податків); трансферти населенню; міжбюджетні трансферти (дотацій вирівнювання, субвенції, інші дотації) субвенції і субсидії фізичним та юридичним особам; бюджетних інвестицій у статутні капітали діючих або новостворюваних юридичних осіб; бюджетних позик державним позабюджетним фондам; кредити іноземним державам [8, с.172].

Оскільки серед науковців немає однозначної думки щодо форм бюджетного фінансування, то найбільш доцільно враховувати ті форми, які знайшли своє відображення у Бюджетному кодексі України. Це, зокрема:

бюджетні інвестиції, бюджетні кредити, кошторисне фінансування та державні трансферти [1].

Бюджетне інвестування в наш час є об'єктивною необхідністю для забезпечення успішного вирішення різних соціально-економічних проблем. Саме тому, враховуючи те, що бюджетні ресурси не безкінечні, а також мають певні обмеження, необхідно визначити оптимальний розмір та структуру спрямування бюджетних інвестицій, і в результаті підвищити ефективність їх застосування.

Державне фінансування інвестиційних проектів має на меті реалізацію державних інвестицій в основні об'єкти економічного і соціального розвитку. Обов'язковою умовою прийняття рішень про фінансування є попередня експертна оцінка кожної інвестиційної програми і проекту щодо їхньої відповідності напрямам та пріоритетам соціально-економічної політики, окупності капітальних вкладень [6, с.209].

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України, кредитування бюджету – операції з надання коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, внаслідок чого виникають зобов'язання перед бюджетом (надання кредитів з бюджету), та операції з повернення таких коштів до бюджету (повернення кредитів до бюджету) [1].

Бюджетні кредити по суті є фінансовою підтримкою державних та інших підприємств, у яких понад 50% майна складає державна власність. Метою надання фінансової підтримки установам і підприємствам з бюджетних асигнувань на поворотній або безповоротній основі є запобігання їх банкрутству, відновлення платоспроможності, оздоровлення фінансового стану, підвищення конкурентоспроможності продукції, робіт чи послуг [9, с.102].

В нашій державі роль основної форми бюджетного фінансування належить кошторисному, адже саме завдяки ньому здійснюється переважна більшість бюджетних видатків. Розглядаючи саму суть кошторисного фінансування потрібно вказати, що його трактують як забезпечення витрат бюджетних установ на підставі кошторису (табл. 1).

Потреби у розробці та удосконаленні цих форм пов'язані з цілями бюджетної політики держави, серед яких можна виділити дві групи – загальні і спеціальні. Загальні цілі, до яких відносяться формування та удосконалення галузевих, територіальних пропорцій, забезпечення структурних змін в економіці, досягаються за допомогою таких форм, як бюджетне інвестування та кошторисне фінансування. Реалізація спеціальних цілей, до яких відносяться особливі умови господарювання, соціальний захист населення на тому чи іншому етапі розвитку суспільства, забезпечується за допомогою державних трансфертів [3, с.39].

Сутність кошторисного фінансування

Автори	Визначення
В.Г.Дем'янишин	Це виділення державою бюджетних коштів відповідно до затверджених бюджетів та бюджетних розписів суб'єктам господарювання (бюджетним установам) на цілі, передбачені їхніми основними фінансовими планами – кошторисами [3, с.39].
Ю. В. Пасічник	Фінансування бюджетних установ на основі кошторису [7, с. 489]
Словник бюджетної термінології	Виділення коштів на утримання закладів, установ, організацій, виконання певних програм і реалізацію певних заходів на підставі спеціального фінансового документа – кошторису [10]

Державні трансферти – це невідплатні і безповоротні платежі з бюджету юридичним і фізичним особам, які не призначені для придбання товарів чи послуг, надання кредиту або на виплату непогашеного боргу; державними трансфертами є державне субсидювання (державні субсидії, державні субвенції, державні дотації) і державна допомога населенню [1].

Державні субсидії – всі невідплатні поточні бюджетні виплати підприємствам та громадянам, які не передбачають компенсації у вигляді спеціально обумовлених виплат або поставки товарів чи надання послуг в обмін на проведені платежі. Наприклад, в Україні громадянам, які мають відповідні підстави, надається щомісячно адресна грошова субсидія для відшкодування витрат на плату за користування житлом або його утримання та комунальні послуги [9, с.103-104].

Державна субвенція – цільове виділення коштів з бюджету суб'єктам підприємництва на фінансування певних програм і проектів за умови пайової участі бюджету та отримувача коштів [6, с.208].

Дотація вирівнювання – міжбюджетний трансферт на вирівнювання дохідної спроможності бюджету, який його отримує [1].

Дотація вирівнювання є основним видом міжбюджетних відносин, її обсяг та питома вага у структурі міжбюджетних трансфертів постійно збільшується, тобто трансферти з державного бюджету залишаються вагомим інструментом фінансового розподілу та основним джерелом формування доходів місцевих бюджетів [6, с.208].

Причиною зростання дотаційного навантаження на Державний бюджет є розрив між обсягом доходів місцевих бюджетів та обсягом їх видатків. Це є результатом неефективної політики вирівнювання фінансової забезпеченості депресивних територій за рахунок більш розвинутих в економічному плані територій, що недостатньо стимулює зростання дохідної бази регіонів [5, с. 123].

Державна допомога населенню – допомога, що надається фізичним особам за рахунок коштів бюджету чи цільових фондів держави, у грошовій або натуральній формі [9, с.104].

Висновки. Завдяки проведеному дослідженню виявлено такі найбільш доцільні форми бюджетного фінансування: бюджетні інвестиції, бюджетні кредити, кошторисне фінансування й державні трансферти. На сьогодні найпоширенішою формою є кошторисне фінансування, яке полягає у виділенні бюджетних коштів установам в межах їхніх кошторисів доходів і видатків.

Список використаної літератури:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Василик О. Д. Бюджетна система України [Текст] / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
3. Дем'янишин В.Г. Бюджетне фінансування та його особливості в сучасних умовах / В.Г. Дем'янишин // Світ фінансів. – 2007. – №11. – С.34 – 62.
4. Загорський В.С. Фінанси [Текст]: навч. посібник / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, І. Г. Благун, І. Р.Чуй. – К.: Знання, 2006. – 247 с.
5. Кириленко О.П. Модернізація місцевих фінансів України в умовах економічних і соціальних трансформацій [Текст]: монографія / О. П. Кириленко. – Тернопіль : Екон. думка, 2008. – 376 с.
6. Кохан І.В. Аспекти бюджетного інвестування в контексті місцевого самоврядування [Текст] / І.В.Кохан // Держава та регіони. – 2012. – № 1. – С. 207-212.
7. Пасічник Ю. В. Бюджетна система [Текст] : навчальний посібник / Ю. В.Пасічник. – К. : Знання-Прес, 2006. – 607 с.
8. Романенко О.Р. Фінанси [Текст]: підручник / О.Р.Романенко. – К.: Центр Навчальної Літератури, 2003. – 312 с.
9. Ткачук Н.М. Фінансування бюджетних установ: теоретична сутність, форми і методи / Н.М. Ткачук, В.О.Кравчук// Наука й економіка. – 2010. – №2(18). – С. 99-105
10. Федосов В. Бюджетний менеджмент [Текст]: підручник / В.Федосов, В.Опарін.- К.:КНЕУ,2004. – 864с.
- 11.Словник бюджетної термінології [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://slovopedia.org.ua/50/53402/362569.html>